

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Бджільництво

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Агрономія

Спеціальність Н1 Агрономія

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №2
від “23” вересня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Бджільництво
Викладач	Карбівська Уляна Миронівна
Контактний телефон	(0342)59-61-72
E-mail викладача	uliana.karbivska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Курс / семестр	2/4
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua /
Консультації	Очно – кожного понеділка, дистанційно – через е-мейл та месенджер – щоденно у робочі години

2. Анотація до навчальної дисципліни

У процесі вивчення курсу «Бджільництво» студенти набувають знань про біологію медоносної бджоли, способи утримання бджіл, технології отримання продукції бджільництва, роль бджіл як головних запилювачів ентомофільних сільськогосподарських культур, а також про кормову базу для бджільництва. Бджільництво є важливою галуззю сільського господарства, що спеціалізується на розведенні бджіл і виробництві цінних продуктів харчування, зокрема меду. Окрім меду, на пасіках також отримують віск, пилок, прополіс, маточне молочко та бджолину отруту.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – сформувати у студентів комплекс знань і практичних навичок із біології бджолиної сім'ї та її особин, використання медоносних ресурсів, застосування засобів механізації та обладнання, технологій утримання і розмноження бджолиних сімей, запилення ентомофільних рослин, профілактики та лікування хвороб бджіл, організації виробництва та переробки продукції бджільництва. Важливим завданням є також розвиток умінь працювати з бджолиними сім'ями та оцінювати їхній стан відповідно до кваліфікаційних вимог спеціальності.

Основні завдання дисципліни полягають у наданні майбутнім фахівцям знань про біологічні особливості бджолиних сімей, їхній життєвий цикл протягом року, основи годівлі, утримання та розведення бджіл, забезпечення кормової бази, особливості запилення ентомофільних культур, методи отримання продукції бджільництва, способи боротьби з хворобами та шкідниками бджіл, а також основи економіки та організації діяльності у сфері бджільництва.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання в практичній ситуації.

ЗК8. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництва, землеробства, селекції та насінництва, агрохімії, плідівництва, овочівництва, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин).

СК4. Здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів сільськогосподарських рослин для розв'язання виробничих технологічних задач.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії.

ПРН6. Демонструвати знання і розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.

ПРН12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насінневого матеріалу сільськогосподарських культур відповідно до встановлених вимог.

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

ПРН16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи.

5. Організація навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни – 90 годин

Загальна кількість

16

14

60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс/рік навчання	Норматив на/вибіркова
4	Н1 Агрономія	2	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ. Історичні відомості, народно-господарське значення і сучасний стан бджільництва в Україні та світі.	2		2
Тема 2. Морфологія і анатомія бджіл. Фізіологічні особливості бджіл.	2	2	8
Тема 3. Кормова база бджільництва та запилення ентомофільних рослин.	2	2	4
Тема 4. Характеристика пасічницького інвентарю та обладнання, пасічні будівлі і пересувні установки.	2	2	6
Тема 5. Розмноження і розвиток бджіл.	2	2	8
Тема 6. Догляд за бджолиними сім'ями у весняно-літній період.	2		4
Тема 7. Підготовка до зимівлі та зимівля бджолиних сімей.	2	2	8
Тема 8. Технологія виробництва, переробки та зберігання меду та воску, бджолиного обніжжя, перги і прополісу	2	2	8
Тема 9. Хвороби і шкідники бджіл. Токсикози.		2	6

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою. 50 балів отримує під час проведення практичних занять; 50 балів отримує за складання залік.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкові письмові роботи виконуються у формі контрольної роботи. Контрольні роботи складаються з 5 завдань різного рівня складності. Кожне з завдань оцінюється максимально 10 балами.
Практичні заняття	Робота на практичних заняттях оцінюється за наступними критеріями: - опрацювання проблемних питань та їх усне обговорення в дискусійній формі (доповнення, відповіді на запитання викладача, висловлювання своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань, тощо) - 3 бали; - виступ із доповіддю на питання, яке визначене планом практичного завдання - 4 бали (за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню); - якщо при виступі проявлена ґрунтовна підготовка, висловлюється власна точка зору щодо означеної проблеми, яка підкріплюється відповідною аргументацією, використовується попередньо розроблена презентація, подані правильні відповіді на уточнюючі запитання викладача та студентів - 5 балів. Таким чином участь в роботі практичних занять може забезпечити отримання до 5 балів за одне заняття.
Умови допуску до	Підсумкова оцінка виставляється після повного

підсумкового контролю	вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав студент. Студент допускається до підсумкового контролю (залік) за умови виконання усіх запланованих видів робіт і отримання 25 і більше балів (максимально – 50).
Підсумковий контроль	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів, що регламентовані в університеті. Форма контролю – залік.
7. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність	Політика дисципліни "Бджільництво" передбачає дотримання правил поведінки аспірантів і викладачів, передбачених Кодексом честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.
Відвідування занять	Студенти зобов'язані відвідувати усі заняття (лекції та практичні), незалежно у якій формі вони проводяться (аудиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання). Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення до складання семестрового контролю. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх передбачених видів робіт.
Неформальна освіта	Сертифікат про проходження курсу (Udemy, Prometheus, Coursera, DAAD), зміст якого частково або повністю відповідає змісту дисципліни дає можливість замінити або доповнити підсумковий тестовий контроль згідно з «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника».
8. Рекомендована література	
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Черкасова А. І., Блонська, В. М. Губа П.О. та ін. Бджільництво. К.: Урожай, 1989. 304 с. 2. Основи бджільництва: навч. посібн. (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 201 – Агрономія) / уклад. М.В. Лозінський, В.І. Глеваський, О.М. Яковенко, Г.Л. Устинова Біла Церква, 2021. 148 с. 3. Білик Е. В. Великий сучасний довідник бджоляра: 15000 корисних порад досвідчених пасічників для початківців та професіоналів. Донецьк: 4 ТОВ ВКФ "БАО", 2005. 528 с. 4. Бусенко О.Т. Технологія виробництва продукції тваринництва. К.: 	

Аграрна освіта, 2012. 492 с.

5. Волкова В.І. Основи тваринництва і бджільництва. /Т.1. «Інтас» 2008р. 338 с.

6. Давиденко В. М. Тваринництво. Миколаїв : МДАУ, 2010. 245 с.

7. Довідник пасічника /В. П. Поліщук, В. А. Гайдар, М.І . Чегрик та ін.; За ред. В. П. Поліщука. 2-е вид. перероб. і доп. К.: Урожай, 1990. 224 с.

8. За редакцією О.Т. Бусенка. Технологія виробництва продукції тваринництва. Київ: Вища школа, 2014.493с.

9. Іванова В. Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва: Курс лекцій. Миколаїв: МДАУ, 2009. 245 с.

10. Лановська М.Г., Черненко Р.М., Шайковська Г.Г. Тваринництво. Київ: Вища школа, 1993.

11. Приймак Г. М. Бджільництво: запитання та відповіді. К.: УААН, 2003. 600 с.

12. Мирось В. В., Ковтун С. Б. Практикум з бджільництва. Харк. нац. аграр. університет ім. В. В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2014. 192 с.

13. Поліщук В. П. Бджільництво. Львів: Редакція журналу “Український пасічник”, 2001. 296 с.

14. Поліщук В. П., Гайдар В. А. Пасіка: К., 2008. 284с.

15. Стародубець О.О., Люга І.М. Тваринництво: курс лекцій для здобувачів вищої освіти СВО «Бакалавр» освітньої спеціальності 201 «Агрономія» денної форми навчання. Миколаїв: МНАУ. 2022. 184 с.

16. Тваринництво України: стан, проблеми, шляхи розвитку (1991-2017-2030 рр.) / за ред. М. І. Башенка. Київ : Аграрна наука, 2017. 160 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. <http://smcae.kiev.ua>

2. <http://pdaa.edu.ua>

3. <http://bib.convdocs.org/v9372>

Викладач

Уляна КАРБІВСЬКА